

เจ้าแม่คำเที่ยง

นาง อุณณ์ ชุตินา*

ตามที่คุณ ส.ศิริรักษ์ ได้ส่งข่าวถึงคุณไกรศรี นิมนานหมื่นท์ ว่าคดีของเขาหลุด เพราะพนักงานของสยามสมาคม ได้ไปบนขอความช่วยเหลือจากเจ้าแม่คำเที่ยง แห่งเรือนคำเที่ยง ปรากฏว่า ท่านได้ช่วยเขา ทำให้เขามีความรู้สึกปลื้มใจมาก พนักงานของสยามสมาคมได้ไปทำพิธีเก็บบนแล้วเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2527

พอดีเย็นวันที่ 2 มกราคม 2528 คุณจินตนา อินทรราชย์ (คุณเล็ก) ร้านนิวอะไหล่ช่างเผือกได้มา ส.ค.ส. ข้าพเจ้าที่บ้านประตูหายยา เมื่อเวลา 17.00 น. ข้าพเจ้าได้ขอร้องให้คุณเล็กช่วยดูว่าที่เรือนคำเที่ยงสยามสมาคมมีวิญญาณอยู่หรือไม่ ได้รับทราบว่ามีแน่ 3 ดวงด้วยกัน เป็นหญิงสูงอายุรูปร่างสูงโปร่ง ลักษณะหน้ายาวแหลมเกล้าผมมวยแบบหญิงลานนาไทยโบราณ 2 คน ใส่เสื้อแขนยาวสีฟ้าแก่ 1 คน สีเทา 1 คน ส่วนผ้าซิ่นเป็นแบบลายขวางตาเล็กแบบลานนาไทยโบราณ พูดภาษาลานนาไทยโบราณ ลือ ยอง หรือเขิน ส่วนคนที่ 3 นั้น รูปร่างสันทัดเตี้ยกว่า 2 คนแรก หน้ากลมใส่เสื้อสีนวล นุ่งผ้าซิ่นแบบเดียวกันและเกล้าผมทรงเดียวกันมีอายุน้อยกว่า 2 คนแรก จะแสดงความคารวะยกย่องนับถือต่อผู้สูงอายุทั้งสอง และจะรับฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุเสมอ การแต่งตัวของหญิงทั้ง 3 คน เป็นแบบเรียบ ๆ ไม่หรูหรา เป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้อยู่กับบ้าน ตามลักษณะดังกล่าวจึงสามารถชี้ชัดได้ว่าดวงวิญญาณทั้ง 3 คือ แม่เฒ่าคำแดง เจ้าหญิงที่ถูกอพยพมาจากเมืองแจ้ แคว้น 12 ปันนา อีกคนหนึ่งคงจะเป็นแม่แฮ็ดหรือแม่แหวด ส่วนคนที่ 3 นั้นคือ แม่คำเที่ยง อนุสารสุนทร (ชุตินา)

ดวงวิญญาณทั้ง 3 มิใช่ลักษณะของดวงวิญญาณที่ถูกกักขังอยู่ในเรือนคำเที่ยง แต่เป็นลักษณะที่อยู่เบื้องบน มักจะขึ้น ๆ ลง ๆ มาอยู่ที่เรือนคำเที่ยง เพราะมีความผูกพันอยู่กับเรือนนี้มาก ขณะที่นั่งดูท่านทั้ง 3 จะอยู่ในห้องลักษณะ มีด ๆ ทิม ๆ และเย็น จากการติดต่อกับดวงวิญญาณทั้ง 3 ท่านมีความประสงค์ให้มีการ บวง สรวง เช่น - ไหว้ เพราะมิได้ทำมาเป็นเวลานานแล้ว การบวงสรวงเช่นไหว้ จะช่วยให้สมาคมและลูกหลานบริวารมีความเจริญรุ่งเรืองและอยู่เย็นเป็นสุข

เจ้าแม่คำเที่ยง

การบวงสรวงเช่นไต้หวันจะต้องทำแบบประเพณีลานนาไทย การอัญเชิญดวงวิญญาณและการกล่าวองค์การ ท่านให้ใช้ภาษาลานนาไทยโบราณที่ท่านรู้จัก เครื่องเซ่นประกอบด้วยอาหาร คาวหวาน แบบลานนาไทยโบราณและขนม ผลไม้ แต่ไม่มีสุรา ให้มีการแสดงดนตรีและพ้อนรำด้วย

การจัดงานนี้ลูกหลานยีนดีที่จะกระทำตามความประสงค์ของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของลานนาไทยดั้งเดิมไว้ด้วย แต่การจัดงานใหญ่ครั้งนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ลูกหลานจำเป็นจะต้องช่วยกันในด้านการเงิน และอาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากทางสมาคมบ้าง โดยให้ทางสมาคมพิจารณาว่าเห็นสมควรอย่างไร ถ้าสมาคมต้องการเผยแพร่ให้สมาชิกของสมาคมมาร่วมพิธีเช่นไหว้บวงสรวงนี้ โดยการลงทะเบียนเพื่อช่วยค่าใช้จ่าย จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ ข้าพเจ้าและลูกหลานอื่น ๆ ยินดีที่จะเป็นผู้จัดงานนี้ให้สมเกียรติสมศักดิ์ศรีของสมาคมและวงศ์ตระกูล โดยจะนำอาหารคาวหวานของลานนาไทยแท้ไปให้แขกหรือได้รับประทาน อาหารพวกนี้ไม่มีขายในท้องตลาดเพราะหมดสมัยนิยมแล้ว จะรู้จักแต่ในคุ้มในวังและบ้านคหบดีเก่า ๆ เท่านั้น การแสดงประกอบด้วยดนตรีพื้นเมือง การแสดงของชาวลานนาไทยเผ่าลื้อและไทใหญ่